

ÉGLY ANTAL: A BOLDOG PATIKUS. (Új Idők Irodalmi Intézet, Bp.).

Átlagon felüli kvalitásai révén figyelemreméltó új név biztató regénye. Három férfi szerelme rajzik egy asszony körül. Az első szerelem: a hősnő, leánykori álmait színezi, majd később — egészen rövid időre — a megalázó házassági iga sóvárgott lerázásának menekülésszerű reménységét is megcsillantja. A második szerelem: az állandóan csak „birtokbavevő“ férj egyoldalú szerelme, amely Anna megalkuvással kötött házasságát egyre mélyebbülő mártíromsággá kezdi keseríteni. A harmadik szerelem: egy rajongó ifjú anyáskodóan fogadott és érzékekelettinek szánt szerelme, amely a mindenki által erősnek és okosnak tartott asszonyt végül is villámlásnyi lobbánás viharos szédületébe sodorja. A katonai szolgálatra behívott fiatalember (helyileg és időbelileg szinte tökéletesen esélytelen) légítamadós halála után „a boldog patikus“ felgyulladt felesége összeomlással fenyegető vergődések árán hitvesi és (küszöbnálló) anyósi kötelességeinek önfeláldozó tudatára ébred.

A harmadfélszáz lapot magában foglaló regény fordulatok meseszövése alkalmas az érdeklődés ébrentartására, bár retrospektív ismétlései miatt némi terjengősség enyhe vádjá alól a szerző nem vonhatja ki magát. A szórakoztatóan élvezetes olvasmány hol simán perdülő, hol lendületesen hullámozó stílusát előnyösen tarkítják az előszeretettel használt és életet természetességgel telítet hasonlatok.

„A boldog patikus“ után méltán remélhetjük, hogy első, könnyebb fajsúlyú regényét bizonyára rokonszenvvel fogadó olvasóközönségét a hivatottan indult és a regényírás mesterségbeli ügyességeire már is rátapintó Égly Antal súlyosabb veretű alkotásokkal fogja még gazdagítani.

ELSA TRIOLET: MÍLYEN KÁR VOLT... A háttér: a francia összeomlás. Színhely: Nizza. A hősnő: egy, a német előnyomulás elől menekült asszony. Az éhezés és a hideg közelítő árnyai leselkednek rá. Újába botlik egy rejtélyes és „sötét figura“, aki vén is, siket is, gyanús is, gazdag is. Inyenc falatokhoz juttatja és egy visszaszökő csönnyületet bonyolít le vele. Kedveset hősi halálttnak hiszi. Az újság híre Tony haláláról tévedésnek bizonyul. Régi

eleganciája kopni és fakulni kezd. Híres szépségének (inkább képzelt) hervadására döbben. Úgy érzi, hogy rongyolódó és töredező teste, ez a korábban bővös és csodált test „nem ajándék többé, amit Tony-nak oda lehet adni.“ Ön-magában való kételkedésének problémáját szándékosan, vagy véletlenül a gáz oldja meg. A groteszk és „szutykos“ öregember névjegyével „a világ legszebb asszonyának“ küldött virágkosarat a küldőnc a kopogtatásra fel nem nyílt ajtó elé helyezi. „Gyengéd és vidám“ jácintjai már csak egy halálba menekült végzetesen szerelmes asszony számára illatozhattak. A kisregény terjedelmi és szerkezeti medrébe ágyazott novella az asszonyi őszinteség áradó lírájának nemes tüzeiben foszforeszkál és költői finomságok csillogó aranyzárai szövik azt át. „Elza szeméi“, a költőférfi; Aragon által megénekelt szemek nemcsak látnak és figyelnek, de a töprengő vívódásokat és a tragikus befejezés mélyen megindító motívumát pontosan és pompásan meg is rajzolják. Havas Endre fordítása könnyed gördülésű és simlékony alkalmazkodású.

*

ANTON CSEHOV: A FÉRJ. A világirodalmi rangot viselő nagy orosz író igéző erényeivel ékesek ezek a novellák. „A férj“ derűs-borús hangulata, „A két ellenség“ és a „Tífusz“ drámai feszültsége, „A védtelen teremtés“ fa nyar humora: a hasonlíthatatlan emberismerő félelmetes megfigyelő képességét és tündöklően mestéri írásművészetét revelálják. A fordító: Kiss Dezső elismerésre méltó munkát végzett.

*

HELTAI JENŐ: SZERELEM ÉS VIDÉKE. Mesék, legendák, példázatok stb. ezek a többnyire kurtára szabott, mérészróptű ütletek és csiklandó történetkék: Heltai sok évtized óta megtapsolt irodalmi ötvösművészetének szivárványos remekei. A leghatalmasabb, a legragyogóbb érzések és a legalpáríbb, legionákabb helyzetek fölött is gúnyosan és bölcsen mosolyog. Bölcs mosolya: megértő és megbocsátó humorának aranyló verőfénye. Gúnyos mosolya: boncoló és diagnosztizáló szarkazmusának villogó töre. A „Néma levente“ költője ezekben a kápráztató apróságokban is igaz költő.

*